

**ДОНЕЦЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
ДОНЕЦЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ЕКОЛОГО-НАТУРАЛІСТИЧНИЙ ЦЕНТР**

НАКАЗ

12.03.2026

м. Краматорськ

№ 26/1

Про проведення обласного етапу
Всеукраїнського юннатівського
природоохоронного руху
«Зелена естафета» 2025-2026 н.р.

На виконання наказу директора департаменту освіти і науки Донецької облдержадміністрації від 05.01.2026 № 2/163-26-ОД «Про затвердження Плану обласних організаційно-масових заходів з дітьми та учнівською молоддю на 2026 рік (за основними напрямками позашкільної освіти)», відповідно до листа Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді від 03.03.2026 № 80 «Про проведення фінального етапу Всеукраїнського юннатівського природоохоронного руху «Зелена естафета» 2025-2026 н.р.», з метою залучення здобувачів освіти до заходів щодо поліпшення стану довкілля

НАКАЗУЮ:

1. Організувати та провести з 12.03.2026 по 30.04.2026 обласний етап Всеукраїнського юннатівського природоохоронного руху «Зелена естафета» 2025-2026 н.р. (далі – Естафета) у дистанційному режимі.
2. Затвердити склад журі Естафети (додається).
3. Затвердити план забезпечення Естафети (додається).
4. Затвердити умови проведення Естафети (додається).
5. Відповідальним за організацію та проведення Естафети призначити Юлію Тугаріну, завідувача відділу екології та природоохоронної роботи Донецького обласного еколого-натуралістичного центру (далі – Центр).
6. Відповідальному за організацію та проведення Естафети:
 - 6.1. Здійснити організаційно-методичний супровід Естафети.
 - 6.2. Надати інформацію про підсумки проведення Естафети до 30.04.2026.
 - 6.3. Забезпечити висвітлення результатів Естафети на сайті Центру та у соціальних мережах.
8. Контроль за виконанням даного наказу залишаю за собою.

Директор

Олександр ПАРАЩЕНКО

Ознайомлення з наказом направлено через Telegram

_____Юлія Тугаріна

_____Ольга Похілько

_____Олена Маланич

_____Галина Гойдош

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Донецького обласного
еколого-натуралістичного центру
12.03.2026 № 26/1

**Склад журі
обласного етапу Всеукраїнського юннатівського природоохоронного руху
«Зелена естафета» 2025-2026 н.р.**

Голова журі:

Олександр Паращенко директор;

Члени журі:

Юлія Тугаріна завідувач відділу екології та природоохоронної
роботи;

Олена Маланич керівник гуртка;

Галина Гойдош культорганізатор.

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Донецького обласного
еколого-натуралістичного центру
12.03.2026 № 26/1

**План забезпечення
обласного етапу Всеукраїнського юннатівського природоохоронного руху
«Зелена естафета» 2025-2026 н.р.**

№ з/п	Заходи	Відповідальна особа	Дата виконання
1	Підготовка проєкту листа та наказу про проведення Естафети	Юлія Тугаріна	до 12.03.2026
2	Висвітлення наказу про проведення Естафети	Ольга Похілько	до 12.03.2026
3	Реєстрація робіт	керівники команд	до 05.04.2026
4	Оцінювання робіт	Юлія Тугаріна, Олена Маланич, Галина Гойдош	до 06.04.2026
5	Підбиття підсумків, складання протоколу результатів	Юлія Тугаріна	до 10.04.2026
6	Організація участі команди переможців у фінальному етапі Естафети	Юлія Тугаріна	до 21.04.2026
7	Підготовка проєкту наказу про підсумки проведення Естафети	Юлія Тугаріна	до 30.04.2026
8	Надання підсумкової інформації, статистичних даних	Юлія Тугаріна	до 30.04.2026
9	Розробка та підготовка нагородної атрибутики	Юлія Тугаріна	до 30.04.2026
10	Висвітлення інформації на сайті Центру та у соцмережах	Юлія Тугаріна	до 30.04.2026
11	Розміщення нагородної атрибутики на сайті Центру	Юлія Тугаріна	до 30.04.2026

Підготувала:
завідувач відділу екології
та природоохоронної роботи

Юлія Тугаріна

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Донецького обласного
еколого-натуралістичного центру
12.03.2026 № 26/1

**Умови проведення
обласного етапу Всеукраїнського юннатівського природоохоронного руху
«Зелена естафета» 2025-2026 н.р.**

I. Загальні положення

Обласний етап Всеукраїнського юннатівського природоохоронного руху «Зелена естафета» (далі – Естафета) проводиться з метою поширення практичної природоохоронної роботи в закладах загальної середньої та позашкільної освіти, залучення учнівської молоді до заходів щодо поліпшення стану довкілля.

Естафета проводиться щорічно; головною метою Естафети є поширення практичної природоохоронної роботи в закладах загальної середньої та позашкільної освіти, залучення учнівської молоді до заходів щодо поліпшення стану довкілля, формування її життєвих компетентностей у контексті ідей сталого розвитку суспільства.

Основні завдання Естафети:

- проведення робіт з впорядкування та створення нових зелених зон;
- спостереження та дослідження екологічного стану довкілля;
- пропаганда екологічної культури та народної екологічної спадщини.

Естафета передбачає напрями:

- практична природоохоронна робота з покращення стану довкілля;
- природоохоронна просвіта (діяльність та заходи до міжнародного Дня Землі, Дня довкілля та Дня охорони навколишнього природного середовища, робота юнацьких секцій Українського товариства охорони природи);
- природоохоронна освіта (навчально-виховна робота на екологічних стежках, робота на територіях природно-заповідного фонду, у лісництвах тощо).

Естафета проводиться на добровільних засадах і є відкритою для учнівської молоді закладів загальної середньої та позашкільної освіти.

II. Учасники Естафети

В Естафеті беруть участь команди закладів загальної середньої та позашкільної освіти.

Склад команди: 4 чоловіка, з них – 2 учні 7-8 класів закладу загальної середньої освіти та 2 вихованці закладу позашкільної освіти відповідного віку, 1 керівник.

III. Порядок і терміни проведення Естафети

Естафета проводиться з 12.03.2026 по 30.04.2026 у дистанційному форматі.

Для участі в Естафеті необхідно зареєструватися та прикріпити матеріали до 05.04.2026 за посиланням – <https://forms.gle/hsDt9u7pREF1s4d8A>.

IV. Умови участі в Естафеті

Для участі в Естафеті необхідно підготувати:

1. Відеозапис звіту-презентації тривалістю до 7 хв. за трьома напрямками попередньо розміщене на YouTube-каналі (додаток 1).

2. Відеоролик проведення біотестування попередньо розміщене на YouTube-каналі (додаток 2).

3 міркувань безпеки наголошуємо, що практична природоохоронна робота може здійснюватися:

- при обов'язковому супроводі учнівської молоді відповідальними особами закладів освіти,
- після офіційного дозволу органів влади (особливо на територіях ведення військових дій).

Звіт-презентація оцінюється журі за такими критеріями:

- природоохоронна діяльність закладу:
 1. Практична природоохоронна робота – 7 балів;
 2. Просвітницька природоохоронна робота – 7 балів;
 3. Навчально-виховна робота з охорони природи – 7 балів;
- дотримання таймінгу – 4 бали.

Дослідження з біотестування оцінюється журі за такими критеріями:

- обсяг виконання завдань дослідження – 5 балів;
- використання наочності (таблиці, діаграми) – 5 балів;
- обсяг та правильність висновку експерименту – 5 балів;
- культура мовлення – 5 балів;
- дотримання таймінгу – 5 балів.

Максимальна загальна сума балів, яку може набрати колектив – **50 балів**.

V. Визначення та нагородження переможців

Переможцем Естафети є колектив, який набрав найбільшу кількість балів. Призерами Естафети визначаються колективи, які посіли II та III місце за кількістю набраних балів.

Переможці та призери Естафети нагороджуються Грамотами Донецького обласного еколого-натуралістичного центру (далі – Центр). Учасники отримують Сертифікати, керівники колективів – Подяки Центру.

Матеріали команди-переможця направляються на фінальний Всеукраїнський етап Естафети.

Додаток 1
до умов проведення обласного
етапу Всеукраїнського
юннатівського природоохоронного
руху «Зелена естафета»

I. Напрямок «Практична природоохоронна робота»: насадження лісу, лісосмуг, заліснення крутосхилів, допомога лісництвам;

- впорядкування території парків, скверів, алей. Посадка лісових та декоративних порід, плодово-ягідних кущів. Закладання нових дендропарків, парків, садів, квітників тощо;

- впорядкування територій та об'єктів природно-заповідного фонду (за погодженням з їх адміністраціями);

- поповнення видового складу парків та дендропарків екзотичними та реліктовими деревними та чагарниковими породами;

- розчищення та впорядкування джерел, криниць, прибережних захисних смуг водних об'єктів;

- благоустрій дитячих та спортивних майданчиків, територій, прилеглих до навчальних закладів;

- впорядкування місць масового перебування та відпочинку населення. Ліквідація стихійних сміттєзвалищ;

- масовий збір та здача на вторинну переробку твердих побутових відходів (пластик, папір, скло, метал);

- благоустрій та упорядкування меморіальних комплексів, пам'ятників, місць масового поховання;

- виготовлення та розвішування шпаківень, синичників і годівничок для птахів;

- заготівля кормів, підгодівля птахів та тварин взимку;

- порятунок мальків риб з пересихаючих водойм. Заходи для врятування риби від задухи взимку;

- охорона від руйнування мурашників (огороження мурашників, встановлення аншлагів);

- прокладання та впорядкування зупинок екологічних стежок та інша практична природоохоронна робота.

II. Напрямок «Просвітницька природоохоронна робота»: агітація до виконання природоохоронних заходів серед школярів та учнівської молоді; робота юнацьких секцій Українського товариства охорони природи; діяльність та заходи до міжнародного Дня Землі, Дня Довкілля в Україні, міжнародного Дня охорони навколишнього природного середовища, а також інших природоохоронних та екологічних свят.

III. Напрямок «Навчально-виховна робота з охорони природи»: освітньо-виховні заходи на екологічних стежках, в «Зелених класах», у лісництвах, на територіях природно-заповідного фонду тощо.

БІОТЕСТУВАННЯ

Дослідження № 1

Біотестування як метод дослідження токсичності ґрунту

Біотестування ґрунту – це процедура встановлення токсичності ґрунту за допомогою тест-об'єктів. Токсичність ґрунту може дуже сильно збільшуватися під час потрапляння до ґрунту різних речовин з повітря або з водою, унаслідок господарської діяльності людини. Накопичення в ґрунті токсинів, що мають різну природу і походження, зумовлює токсичні властивості ґрунтів, які визначаються наступним методом.

Рослини здатні концентрувати токсичні речовини. Кількісним показником морфологічних змін є показники проростання, розміру рослин та приросту.

Мета роботи – визначити токсичні властивості ґрунту методом біотестування.

Устаткування, реактиви, матеріали: чашки Петрі, фільтрувальний папір, зразки ґрунту, індикаторні рослини (редис, гірчиця, цибуля звичайна).

Хід роботи.

Заздалегідь відбирають зразки ґрунту з верхнього шару, в районах з різною інтенсивністю забруднення (школа, луг, траса, заправка тощо). При оцінці токсичності проб ґрунтів в чашку Петрі кладуть аркуш фільтрувального паперу, на який насипають 1 грам висушеного та подрібненого ґрунту і рівномірно розподіляють по ємності. Потім додають 5–7 мл води (використовують кип'ячену питну воду, яку попередньо відстоюють кілька днів) і на ґрунт висаджують по 30–50 насінин індикаторної рослини (в залежності від крупності). Найбільш зручними культурами для тестування в чашках Петрі є рослини з дрібним насінням – редис, гірчиця, цибуля звичайна. Контрольним субстратом у цьому випадку є ґрунт, відібраний на умовно чистій території (заповідник, заказник, курортна зона та ін.). Приготовані зразки інкубують у термостаті (або в темному місті) при температурі 22°C протягом 3-4 дні (72–96 годин) до повного проростання насіння. Рівень токсичності ґрунту визначають за різницею у кількості пророслого насіння, у довжині проростків і їх коріння у досліді і в контролі. Токсичними вважають ґрунти, що викликають пригніблення проростання насіння на 20-30 % та більше. Визначення токсичності ґрунту рекомендується проводити на свіжих зразках ґрунту, оскільки після тривалого зберігання зразків токсичність їх може значно змінюватися. Отримані результати обробити статистично і зробити висновок.

Завдання:

1. Відібрати зразки поверхневого шару ґрунту на різних територіях.
2. Підготувати наважки ґрунту до проведення експерименту.
3. Відібрати насіння культур для пророщення.

4. Статистично обробити та проаналізувати отримані результати досліджень.

5. Побудувати діаграми (показники проростання насіння, показники довжини вегетативних органів).

6. Зробити висновок щодо біоіндикації токсичності ґрунту.

Зміст звіту. Мета роботи, статистично оброблені результати та аналіз біоіндикації токсичності ґрунту.

Дослідження № 2

Біотестування загальної токсичності води за ростом коренів цибулі (*Allium*сера L.)

Тест-об'єкт даних досліджень – це корінці цибулі, які відходять від вкороченого пагона (денця) цибулини. Цей тест оцінює тільки водорозчинні компоненти зразка. Він є легким і чутливим способом виміру загальної токсичності, викликаной хімічними чинниками води. Показником токсичності виступає пригнічення росту коренів цибулі. Встановлено, що ріст корінців пригнічується при більш низьких концентраціях токсиканту, ніж проростання насіння.

Хід роботи

Підготуйте проби води (кринична, водопровідна, артезіанська, стічна, дощова) з різних місць вашої урбоєкосистеми. Потім воду використовуйте для досліджень. Воду не фільтруйте. Як контроль застосуйте відстояну протягом доби водопровідну воду.

Відберіть по 12 цибулин звичайної цибулі *Allium*сера L розміром 1,5 см. у діаметрі для кожного варіанту досліду. Для запобігання висиханню коренів неочищені цибулини одна за одною зберіть у банку з чистою водою на 10-15 хвилин. Таким чином ви підготуєте цибулини до експерименту.

Видаліть гострим ножем жовто-коричневі зовнішні луски.

Для кожного досліджуваного варіанту підготуйте по 12 одноразових стаканчиків.

Вийміть усі цибулини з банки, помістіть їх на сухий папір і злегка підсушіть. Розмістіть по 1 цибулині в одноразовому стаканчику, закріпивши зубочистками таким чином, щоб денце цибулі торкалося рідини в стаканчику. Через 24 години замініть старі зразки води на нові з тих же пунктів забору. Повторіть цю процедуру ще через 24 години. На цей раз заберіть з кожного варіанта по 2 цибулини з найменш розвинутими коренями. Отже в кожному варіанті у вас залишиться тепер по 10 цибулин.

Ще через 24 години (тобто через 3 доби від початку експерименту) виміряйте за допомогою лінійки довжину всіх 10 пучків коренів у кожному варіанті. Відкиньте особливо короткі або довгі корінці і розрахуйте середній показник довжини коренів 10 цибулин для кожного варіанта.

З метою вивчення можливості зворотного впливу, продовжуйте дослідження ще на додаткові 24 години. При цьому в кожному варіанті замініть воду в 5 пробірках на відстояну водопровідну воду, а в інших 5 пробірках знову

зробіть заміну на свіжу воду відповідного варіанту. Через 24 години подивіться, чи поліпшився ріст коренів у 5 перших пробірках порівняно з 5 останніми. Якщо так, то це свідчить про відновлення коренів і про більш-менш зворотній вплив токсичних речовин води.

Накресліть криву росту коренів для кожного варіанта. Середню довжину коренів відкладіть по осі ординат, а вздовж осі абсцис зазначте дані експерименту. Можна також зобразити результати у вигляді стопчастих гістограм у відсотках від контролю.

Відмітьте витяжки, які зумовили найбільше пригнічення росту кореня.

Примітка: Проведення експериментальних досліджень необхідно відзняти та зробити відеоролик, тривалістю 10 хвилин, з наданням висновку експерименту.